

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESkoslovenských.

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II.
VÁCL. NÁM. 28. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 20 K I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU. — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 2 K.

ROČNÍK I.

V PRAZE, V ŘÍJNU 1919.

ČÍSLO 6.

JUDr. Jaroslav Čulík:

Zrušení notářství.

V poslední době bylo slyšet ojedinělé hlasy, volající po zrušení notářství. Pocházejí vesměs od jednotlivých příslušníků stavu advokátního. V přesvědčení, že hlasy ty nejsou a ani nemohou být sdíleny oficiálními kruhy advokátními a že jsou to jen výplody nespokojených duchů, již na zřeteli mají pouze materiální zisk a v advokaci hledají nikoliv úřad, nýbrž živnost, nereagovalo notářstvo na tyto projevy, ničím neodůvodněné. V posledním (desátém) čísle »České Advokacie« však uveřejněn byl pod názvem »Úvahy o notářství« od Dra. V. Jaquesa článek tak útočný, že nelze notářstvu déle mlčeti.

Předpokládaje, že čtenářům našim nebude článek znám, podám předem jeho stručný obsah:

Autor uvádí předem, že působení notářů jest čtveré:

- I. jako soudních komisařů, kterážto působnost byla not. řádem prozatímne jím zachována,
- II. zřizování veřejných listin a uschování hodnot,
- III. fakultativní možnost zřizovati listiny soukromé,
- IV. zastupování ve věcech sporných.

JUDr. Jacques myslí, že tato rozmanitá působnost byla myšlena jen pro přechodnou dobu, že působnost pod čís. I. uvedená závisí na pohodlnosti a přízni soudů, že působnost pod čís. III. jest jen v e d l e j š í dovolené zaměstnání notářovo a že předním a pro budoucnost jediným předmětem činnosti notáře může být jen působnost pod čís. II. Poněvadž provisorium toto trvá již bezmála padesát let (?), poněvadž dále oprava soudního a veřejného (?) zřízení bude asi ještě dlouho trvat a rozmanitost notářova postavení soudům a stranám a zařízením veřejným (!) jest kříklavou, jeví se prý v zájmu veřejnosti nutným, pomér notářů k soudům a advokaci upravit i nahraditi tento stav přechodný poměrem uspořádaným. Dále uvažuje autor, jak by se to státi mohlo a uvádí tyto možnosti:

1. aby splynulo notářství s advokací, což nedoporučuje proto, že by tím musely být přeneseny na advokáty výkony veřejnoprávné (sic!) pod čís. II. uvedené,

2. aby vybudována byla zvláštní právomoc notářova ohledně působnosti pod čís. II. uvedené, což opět nedoporučuje, ježto by dle zkušenosti nestačily příjmy notářovy na zabezpečení existence, leda že by se obor působnosti notářovy rozšířil, zejména že by se naň přenesla působnost při uzavírání sňatků manželského, vedení matrik o sňatech, narozených i zemřelých (prý jakýsi úřad statistický!) a dozor nad sirotky a sirotčím jménem, pak poručnické a opatrovnické věci a komisařství, hned ale dává v sobě samém vzniknouti pochybnosti, zdali by poplatky za to byly dostatečné a namítá sám proti svému návrhu, že práce tyto nevyžadují vlastně sil právnických a proto že by snad bylo lépe rozšířiti působnost notářskou v soudním komisařství tím, že by se naň přeneslo celé projednávání pozůstalosti, zejména i rozhodování, péče o sirotky a jejich jméní, opatrovnické ve věcech ne-sporných, řízení úřadů a vedení knili pozemkových.

Ani tento návrh nezdá se však autoru být vhodný i připomíná, že úkolem jeho pojednání jest vlastně, aby notářství vybaveno bylo z dosavadního neurčitého svého postavení a opatřeno bezpečnějším základem. Až do tohoto konečného upravení celého soudnictví doporučuje, aby notářství bylo zrušeno a navrhuje:

1. aby se zrušil notářský řád,
2. aby ku právním jednáním dle zákona ze dne 25. července 1871 čís. 76 bylo předepsáno osvědčení soudní,
3. aby zavedena byla vykonatelnost při takovýchto osvědčeních soudních,
4. aby ověření listin bylo svěřeno obecnímu představenstvu,
5. protesty, směnečné soudům,
6. aby poplatky zůstaly tytéž,
7. aby zkoušky notářské byly rovnocenný soudcovský a praxe notářská soudcovské.

Přiznávám se, že když jsem bedlivě pročetl tuto úvalu, mimoděk potřásal jsem hlavou, nedoveda jednotlivé premise srovnati se závěrem.

Autor jest pro vybavení notářství z neurčitého postavení a pro lepší zabezpečení jeho existence, navrhuje ale — zrušení notářství! Této logice nerozumím. Jest to asi tolik, jako dátí těžce nemocnému požíti jedu, aby se muka jeho skončila. Pochybují, že bude notářstvo

za tufo novou léčební methodu autoru vděčno. Myslím, že nebude již proto, že ani není tak těžce nemocno, a že diagnosa, kterou pisatel učinil ohledně notářství, není správnou.

Autor přehlíží úplně celý historický vývoj notářství, neujasňuje si jeho ideologii, jeho poslání, jeho význam v právu a ponechává úplně nepovšimnuto srovnání, jak instituce tato uspořádána jest v jiných kulturních státech.

Pokud se tkne historického vývoje notářství, není ovšem možno podat i v této statí ani stručný nástin jeho; poukazují v té příčině na spisy: Šediva »Notářství« a Dr. Pappafava »Bilježnički Obrazník«.

Instituce notářství vykazuje stáří tisícileté. Již u starých Židů setkáváme se s pojmenováním »natar« a u Řeků se slovem »nota«, z něhož vzniklo pak římské »notarius«. Kmen »not« (řecky »gnot« od »gnoskó«) nasvědčuje, že činnost notářů, již původně byli vzdělanými písáři, spočívala v tom, aby určitý případ právní byl uveden ve známost a uchován v paměti. To dělo se značkami, písmenami, notami. V zemích českých zaveden byl stav notářský ve 12. století a za Karla IV. dosáhl vývoj veřejných notářů nejvyššího stupně. V r. 1512 vydán byl první notářský řád. Jest tedy instituce notářství prastarou a zejména u nás trvale zakotvenou.

Z dlouholeté působnosti notářstva vyplynulo pak jeho ideové poslání a celá jeho povaha jako instituce, nadané veřejnou věrou (nikoliv jako státní úřad) ve službách osob soukromých, za účelem osvědčování právních jednání a skutečností.

K hlavní působnosti notářů náleží osvědčování v právu soukromém, požívající veřejné důvěry, a to ve službách soukromých.

Úkony notářské nejsou veřejnoprávní, jak mylně za to má dr. Jacques.

Z toho, co řečeno, ide na jevo zvláštní postavení notářovo v právu soukromém, postavení, jež pisatel označuje za neurčité, jež ale naopak jest zcela jasné a určité. Nejasnosti možno shledávat pouze v názorech, které o povaze notářství si mnozí nesprávně tvoří, po-kládajíce notářství za úřad státní, k čemuž asi zavdalo ve starém Rakousku neoprávněné označování titulu notáře, jako »c. k.«, kdežto ve všech jiných státech je t notář označován buď bez dalšího přívlastku aneb přívlastkem »veřejný«. Notář jest jediný, státem k tomu povolaný orgán osvědčovací v právu soukromém. Úkon osvědčování vztahuje se buď na osvědčování právních jednání (sepisování listin) aneb jiných skutečností a příběhů, jež mají míti účinek právní, (protesty, valné hromady, notorie) aneb osvědčování výpovědí eseb (stran, svědků a znalců, t. zv. affidavit práva anglického a amerického i mexického, v našem právu dosud neznámé). Sepisování listin není nic jiného, nežli osvědčování určitých právních jednání. Tomu nasvědčuje německý výraz »Urkunde« — »Beurkundung«.

Jde-li o právní jednání obzvlášť důležité, kde záleží na tom, aby pravá vůle strany došla výrazu beze vši pochyby, předpisuje právo, že stát se musí jednání to listinou zvláště kvalifikovanou, t. zv. veřejnou, jejíž zřízení jest podmínkou platnosti jednání. Listiny takové důležitosti může zřizovati pouze osoba státem k tomu určená a fide publica nadaná a tou jest notář.

Z toho nevyplývá, jak mylně dedukuje Dr. Jacques, že notář jest vlastně povolán jenom k sepisování těch-

to veřejných listin. Naopak, notář jakožto veřejný orgán osvědčovací jest katedochén k tomu povolán, vykonávat všechna osvědčování, tedy i listiny soukromé, a výhradně povolán osvědčovati právní jednání listinami veřejnými. To vyplývá zcela jasně z ustanovení IV. hl. not. ř. pojednávající o činnosti notářů vůbec a cont. hl. V. not. ř., pojednávající o vedení úřadu při listinách veřejných a § 20. sazby not., kdež výslově stanoví se odměna za sepisování listin soukromých. Jest to dále zřejmo i z toho, že žádný jiný zákon náš neuděluje jiným osobám nežli notářům, právo, aby sepisovali listiny a že zejména ani v tarifu advokátním není sazby žádné pro listiny.

Jest proto zcela nesprávným náhled Dra. Jacquesa, že zřizování listin soukromých jest jen v edejším, jaksi trpělným zaměstnáním notářů, neboť i tyto listiny spadají do oboru osvědčovacího a tudíž do působnosti notářovy, jakožto jediného veřejného osvědčovacího orgánu v právu soukromém. Jest tedy postavení notářovo zcela určité a při pokračující dělbě práce (jež přes opačný náhled Karla Marxe všude kol nás ve skutečnosti se objevuje a šíří), bylo by krokem nazpět, kdybychom usilovali, jak o tom uvažuje Dr. Jacques, o splnění notářství s advokací neb jeho sestátnění.

To odporovalo by též zcela právní povaze a ideologii všech těchto tří stavů, neboť právní povaha těchto tří stavů jest zcela různou a každý praktik musí přiznat, že způsob myšlení, celý myšlenkový pochod jest jiný u advokáta, jiný u soudu a jiný u notáře.

Advokacie jest povolána hájiti právo stran a veškeré úsilí a mozková činnost advokáta směřuje k tomu, aby získala své straně co největšího prospěchu, činnost soudcova záleží v rozhodnutí o předložených mu již hotových otázkách, jež soudce přezkoumává a dle nich právo přisuzuje, práva však netvoří; soudce ani nemá dosti času věnovati se cele stranám, jest přiliš úřední a strany též vždy jen tuto úřední osobu v něm vidí a ne svého důvěrníka, kdežto notář, zcela neodvislý a nezávislý, snažící se uspokojiti strany obě, nadán nad to důvěrou veřejnou, může nejlépe být prostředníkem mezi stranami a vypátrati a vyjádřiti pravou jejich vůli. Jest-li soudce nad stranami, jest advokát po boku strany své a notář mezi stranami. Osoba, osvědčující právní jednání oboustranná, má nesporně veliký vliv na rozhodnutí stran, na úpravu právního jednání, jeho vyjádření listinou a jeho obsah, i musí požívat důvěry obou stran, jimž za správnost vyjádřené vůle jest zodpověden. Důvěry takové nejspíše požívat může osoba zcela nepředpojatá a nemající zájmu na tom, aby se straně jedné více hovělo nežli straně druhé.

Takovou osobou není zástupce pouze jedné strany a nemůže být osoba nad stranami, která jest stranám úplně cizí a jež snad v budoucnosti bude musit rozhodovati o právním jednání. Svobodu advokacie nelze též srovnati s úředním rázem osvědčování a advokacie nesnesla by ani takového úřadu.

Také z ohledu sociálních nedoporučovalo by se sestátnění notářství, poněvadž by bylo sociálně nespravedlivé, aby stát, (t. j. všechno poplatnictvo) bylo zatěžováno placením služného notářů za služby, které se dějí v zájmu pouze jednotlivé strany a to obyčejně zámožnější. Služby ty nechť zaplatí ten, kdo jich požaduje. Konečně sestátnění notářství zatížilo by nesmírnou mě-

rou státní état, neboť stát musil by nejen převzít všechny notáře do státních služeb a sice vesměs do vyšších kategorií, odpovídající nynějším jejich příjmům, ale musil by též převzít celý notářský personál.

Pokud se týká soudního komisařství, bylo svěřeno notářům jednak proto, aby se soudem ulehčila agenda, jednak proto, že sepisování úmrtních zápisů, inventářů a odhad věcí, jakož i celé projednání pozůstatnosti, jež má za účel zjistit, kdo jest dědicem, a nároky dědické pokud možno smírně vyrovnat, jest jen jiný způsob právního osvědčování, jež z tohoto důvodu právě svěřeno býti může veřejnému orgánu osvědčovacímu, ježto to odpovídá jeho působnosti osvědčovací. Mohla by se snad také, jak navrhuje pisatel i ostatní agenda nesporného řízení, poručenství a opatrovničství a komisařství úpadkové, svěřiti notářům, neboť agenda ta souvisí namnoze s agendou osvědčovací, avšak možno též proti tomuto návrhu namítati, že odporovalo by přenesení zejména poručenství a opatrovničství na notáře postavení notářů jako orgánu ve službách strany, jež znamená, že notář intervenuje jen ku přání strany a na její útraty, ježto v jejím zájmu, kdežto poručenství a opatrovničství děje se v zájmu celé veřejnosti a na útraty státu i bylo by nutno, aby práce ty honorovány byly notářům státem, čím by se právní povaha instituce notářské měnila.

Nehodilo by se však nikterak, aby před notáři uzavírány byly sňatky manželské (jak navrhuje pisatel), neboť sňatek manželský není obyčejnou smlouvou, zakládající pouze soukromoprávní poměr osob, nýbrž má i význam veřejnoprávní, na níž má zájem i stát sám a proto dlužno úkon ten svěřiti orgánu státnímu, rozhodně nehodí se notářství k vedení matrik, neboť vedení to spadá nesporně pod úřad státní. Pokud mi známo, stanoveno bylo pouze v Norsku zákonem ze dne 16. července 1845, že sňatek občanský má se uzavírat před notářem, jenž uzavření to ohláší pastorovi k cíli zapsání do matriky; podobně volno vcházeti ve sňatek před notářem ve státě Floridě.

Návrh na zrušení notářství odporuje nejen celému historickému vývoji a ideovému poslání notářstva, nýbrž i též platnému právu ve všech kulturních státech. V Německu zejména v Sasku, Prusku, Holském, Hessensku, v Reuss, sloučen byl v r. 1871 stav notářský s advokací tím způsobem, že starším advokátům bylo uděleno právo vykonávat též úřad notářský, avšak zařízení to se neosvědčilo a před světovou válkou, zejména v Berlíně, jmenováno bylo 50 nových notářů, jichž úřad jest neslučitelný s advokací. Neslučitelnost ta platila ode dávna v Bavořích, Hannoversku, Hamburku a v Elsasku, kdežto v Badensku a Wirtembersku zavedeno jest státní neboli soudní notářství jako placený úřad státní. Ve všech jiných státech evropských i amerických, dále v Egyptě a Japonsku, zavedeno jest notářství jako úřad osvědčovací tu s menší, onde s větší působností.

Nejširší působnosti požívá notářství ve Francii, Italii, Belgii, Nizozemí a Lucembursku, kdež požaduje se výlučně notářské listiny i ku každému zřízení práva zástavního, hypoteckářského (čl. 2122 cod. civ. franc., čl. 1978 codic. civ. ital., čl. 76 zák. z r. 1851 v Belgii, čl. 1217 obč. zák. holandského, čl. 2027, 2158 a 1250 cod. civ. luxemb.), dále v Portugalsku, ve Španělsku, v Mexiku, v Bolivi, v Peru, v Řecku atd., kdež požaduje se

listiny notářské ke všem téměř důležitějším právním jednáním, pokud převyšují určitý peníz, zejména ke všem listinám, určeným k zápisu do knih pozemkových, neboť t. zv. »registro publico«.

Z evropských států nezavedeno notářství pouze v Srbsku, kdežto v Rumunsku zavedeno notářství soudní. Tento stručný přehled jasně ukazuje, že instituce notářská, převzatá všemi kulturními státy, jest vymožeností kultury, jest nutným článkem hospodářské organizace každého kulturního státu, kterému na tom záleží, aby soukromoprávní poměry obyvatelstva byly náležitě opatřeny.

Své poslání notářstvo též vždy a všude svědomitě plní, neboť není tajno, že těší se co největší oblibě všeho obyvatelstva, požívá vším právem plné důvěry jako snad žádný jiný stav a jest pravým důvěrníkem a rádcem rodinným tak, že za dlouhou dobu svého trvání vžilo se v obecenstvo, které nemohlo by ani více notářství postrádati.

Navrhované zrušení notářství nebylo by jistě pokrokem u vývoji lidstva i jest příznačno, že tento první hlas po jeho zrušení vyšel z řad advokacie, která sama ještě v r. 1826 a opětě v r. 1840 podala vládě rakouské petici za opětné znovuvybudování notářství, jež bylo za Josefa II. r. 1781 okleštěno a která ve Francii r. 1869 v anketě, svolané společností »de la législation comparée« (sestávající z předsedy nejvyššího soudu, soudců a advokátů) za účelem uvážení o nutnosti notářství, prohlásila ústy advokáta P. Pradinesa za jednohlasného souhlasu celé komise: »Que le notariat est une institution éminemment utile« a »que le notariat est la base d'une bonne justice, quand il n'en tient pas lieu, et tout ce qui est enlevé à l'ordre et à la clarté dans la rédaction des conventions ne l'est pas seulement à la facilité des transactions, mais à l'action de la justice elle-même.«

Není proto rozhodně správno dívat se na notářství z úzkoprsého stanoviska konkurenční nepřejitnosti, jež nad to není ani odůvodněnou. Jej známo, že notářství při svých směšně nízkých sazbách nemá na růžích ustláno a že mnohdy, zejména na venkově, materieltě jen živoří. Vzor tomu za celou světovou válku věrně a poctivě plnilo notářstvo své poslání, jež zajistě jediným stavem, jenž nezvyšoval svých odměn (20% zvýšení v r. 1917 povolené bylo tak nepatrné, že nelze je ani vážně bráti) a jenž ani nedomáhal se zlepšení svého trudného materieltého postavení. Souhlasim s Dreim Jacquesem, že notářství u nás vyžaduje reformy, ježto staré Rakousko zavedší instituci tu dle vzoru francouzského, zůstalo jako vždy a ve všem státi na půl cestě, neodhodlavši se vypracovati zřízení to do všech důsledků. Našemu stavu není nic tak daleko, jako zasahovati do okruhu působnosti jiných stavů, zejména advokacie, již neobyčejně si váží a s níž vždy v dobré shodě bylo. Že by se ale ohledně působnosti obou těchto stavů měla stanoviti přesnější demarkační čára, jest nesporno. Notářstvo jest vždy ochotno přistoupiti k rozboru o tom, zastávajíc ovšem názor, že nová úprava odpovídající duchu práva, vývoji dějinnému a legislativěm jiných států, nesměla by se státi na úkor žádného stavu, nýbrž na prospěch veškerenstva a podle vzoru jiných kulturních států, zejména románských. Zasluhuje i naše notářství nikoliv potrestání, jakého navrhuje Dr. Jac-

ques, nýbrž uznání a podpory, nikoliv zrušení neb obmezení, ale naopak co největšího rozšíření své působnosti.

Rozšíření to bude nutno právě s ohledem na cizí státy, zejména státy s námi spřátelené, neboť notářstvo jest povoláno k tomu, aby vyplnilo veliký, ano jeden z největších úkolů kulturních, ve styku mezinárodním. Již před válkou na kongresu něm.-rakouských notářů ve Vídni v r. 1907 naznačeno a na sjezdu středoevropských hospodářských společenstev, Německa, Rakouska a Uherství ve Vídni v r. 1910 do podrobna probrána otázka, jak dalo by se použít vykonatelné notářské listiny ve styku mezistátním. Myšlenka jednou vzniklá proklesla si vítězně cestu a jsem jist, že není daleká doba, kdy vykonatelná listina notářská stane se těsným pojtkem mezi obyvateli všech kulturních států a vylučujíc a zamezuje zbytečné spory, jež jsou jen dissonancí harmonického práva a jehž vedení ve státě cizím jest spojeno s obtížemi a obětmi, bude sprostředkovatelem smírného urovnání právních poměrů příslušníků různých států a tím přispívati bude k rozkvětu nejvznešenější idey moderní doby — k unifikaci světového soukromého práva mezinárodního ku blahu celého lidstva.

Aby tomuto krásnému svému poslání mohlo notářstvo vyhověti, bude třeba doplniti a rozšířiti osvědčovací činnost notářů a přizpůsobiti ji vzorům práv románských a americko-anglických, tak, aby dosaženo bylo jednolité úpravy ve věcech osvědčování v právu soukromém — sub fide publica.

Jos. Pazourek:

Likvidační bilance pro výměr dávky ze jmění.

Dle nařízení vlády z 23. dub. 1919, č. 217 Sb., mají podniky veřejným účetováním povinné, dále společnosti s o. r., pak korporace, spolky a správy fondového jmění zřídit k 1. březnu 1919 likvidační bilance jmění za účelem výměru dávky ze jmění.

Je zajisté nápadno, proč nevolen 31. prosinec r. 1918 za den likvidační, ač valná většina podniků zřizuje své pravidelné výroční účetní závěry k tomuto dni, tak že se mohla takovým podnikům snad práce s novou bilancí ušetřit. Ale dne 31. prosince 1918 nebyly vykonány ještě přípravy k obecnému přiznání a soupisu majetku, s kteroužto akcí zřizování likvidační bilance souvisí. Mimo to je likvidační bilance budována na jiných zásadách než pravidelná výroční bilance podniky prováděná.

Rozvalhy jmění zřizují se totiž k dvěma účelům: buď se jimi má zjistiti prostě stav jmění, anebo jde o to, vyšetřiti dle stavu jmění zisk podniku za uplynulé účetní období. Podle toho, s kterého hlediska při zřizování bilance vycházíme, mohou bilance jmění dopadnouti dosti odlišně.

U bilancí, z nichž se má přirovnáním konečného ryzího jmění běžného roku ke konečnému ryzímu jmění předešlého roku zjistiti zisk za uplynulé období, jde hlavně o zachycení docílených řádných provozovacích zisků, tedy v podnicích obchodních a výrobních zisků z prodejů zboží a tovarů; kdežto nemělo by se tu dbát vzešstupu cen budov, pozemků, strojů a jiných zařízení trvale provozování podniku sloužících, pokud jich neodprodáváme, ani vzešstupu cen surovin, pomocných

hmot, nebo zboží a tovarů, pokud zůstaly o závěre neodprodány v zásobě, a nebyly tedy zisky způsobené přískokem jejich cen realizovány.

U prostých bilancí jmění má se zachytiti stav jmění objektivně tak, jak je, bez všechn vedlejších zřetelů. Ale i při nich jsou možny odchylky v názorech, jak se některé uvedené součásti jmění mají pro bilanci ocenit. Vmyslíme-li se totiž ve stanovisko předpokládané likvidace podniku, jako by se závod měl zrušiti a budovy, pozemky, stroje, zbylé zásoby surovin a tovarů jednotlivě se rozprodávaly, dojdeme asi k jiným výsledkům, než když budeme podnik oceňovati za předpokladu dalšího nerušeného jeho chodu.

Bilance jmění k 1. březnu 1919 podnikům a ústavům nařízená je, jak již z účelu jejího plyně, ryzí rozvalu jmění. Je dle názvu rozvalou »likvidační«, to jest, oceňování majetku se má díti tak, jako by se závod zrušoval a rozprodávaly se jednotlivé součásti majetkové. Tento hlediska vyhovují celkem také podrobné předpisy, dané o oceňování jednotlivých součástek majetkových. Ale přes to praví se v čl. 7. nařízení, že se má tímto způsobem vykázaný likvidační rozdíl, totiž přebytek nad původní ryzí jmění podniku, rezervní fondy a převedený ryzí zisk z minulého období »upravit vyšším úhrnem, jestliže vykázané ryzí jmění nevystihuje prodejně hodnoty jako celku«, rozumějme jako podniku v celku, podniku dosavadním způsobem dále provozovanému.

Tato představa prodeje závodu jako celku je mírně arcif jen jako podpůrná pomocka a je jakousi omlouvou, aby mohla být hodnota podniku zvýšena, kdyby se došlo dle ocenění za předpokladu likvidace a rozprodeje jednotlivých součástí majetkových k celkovému úhrnu ryzího jmění očividně nízkému. Ještě výrazněji proniká subjektivné stanovisko oceňovací, založené na předpokladu, jako by byl závod dosavadním způsobem provozován dále, u ocenění »surovin, pomocných a spotřebních hmot, pokud se zpracují ve vlastním závodě« (čl. 5, e); ty se mají totiž bilancovati za ceny nákupní, a je tu tedy důsledné stanovisko domělé likvidace úplně pomínto.

Jinak trvá likvidační bilance v podrobných předpisech oceňovacích pro různé druhy aktiv téměř vesměs na cenách prodejních, ať již úředně nebo veřejně osvědčených, jako u zboží majetkové cenu bursovou nebo tržní, anebo soukromým odhadem vyšetřených. U cených papírů jsou kurzy přímo diktovány. Zachycují se tu tedy u zásob zboží, to jest u věcí, jež se opatřují za tím účelem, aby byly dále zcizeny, ať již po zpracování nebo nezpracovány, nerealisované zisky, jimž se hledí novější předpisy o bilancování (srovn. říšskoněmecký zákon obchodní z r. 1897 a rak. zákon o společnostech s r. o. z r. 1896) vyhnouti.

Tyto předpisy zachovávají při oceňování cenných papírů, surovin, pomocných hmot, zboží a tovaru stanovisko, aby se uvedené součásti majetkové vkládaly do rozvaly buď za cenu nákupnou, nabývací, svěstojnou, nebo za cenu prodejní dle toho, která z těchto dvou cen je nižší, tak že se tím nerealisované zisky — a ovšem i nerealisované ztráty — potlačí. Ale i v pravidelných ročních bilancích vkládají naše akciové společnosti cenné papíry a jiné zboží také obyčejně v cenách bursových nebo tržních dne, k němuž se bilance zřizuje, a ne-